

Waloryzacja polis posagowych - ubezpieczeń zaopatrzenia dzieci z tzw. starego portfela

Odnosząc się do problematyki waloryzacji świadczenia z tytułu umowy ubezpieczenia zaopatrzenia dzieci, zawartej z Państwowym Zakładem Ubezpieczeń, a realizowanej obecnie przez Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie S.A., przekazujemy poniższe wyjaśnienia, które mają na celu w przystępny sposób ukazać w/w problematykę.

Sytuacja dotycząca kontrowersyjnego poziomu waloryzacji świadczeń należnych na mocy umów ubezpieczenia na życie, zawartych z Państwowym Zakładem Ubezpieczeń, spowodowana została faktem, że do końca 1990r. PZU, będący przedsiębiorstwem państwowym, powiązany był ściśle więzami finansowymi z budżetem państwa. Tym samym do budżetu obowiązany był odprowadzać swoje zyski. W niewielkim stopniu PZU miał prawo do dysponowania własnymi środkami finansowymi.

Przemiany transformacyjne, ustrojowo-gospodarcze końca lat osiemdziesiątych, objęły także cały rynek ubezpieczeniowy i spowodowały przekształcenie Państwowego Zakładu Ubezpieczeń w dwie odrębne spółki akcyjne, w tym PZU Życie S.A., który przejął po Państwowym Zakładzie Ubezpieczeń zobowiązania w zakresie ubezpieczeń na życie.

Z uwagi na pewne ograniczenia finansowe PZU Życie S.A., jak i fakt, że budżet państwa nie jest obowiązany do waloryzacji przedmiotowych świadczeń - często nie ma możliwości pełnej ich waloryzacji.

Nie ma jednak wątpliwości, że mimo powyższych kwestii, niedopuszczalne jest, aby cały ciężar skutków finansowych transformacji ustrojowej, jak i hiperinflacji w latach osiemdziesiątych i na początku dziewięćdziesiątych, która doprowadziła do znacznej dewaluacji polskiej waluty, czyli utraty jej wartości, był ponoszony przez Ubezpieczonych, którzy zawierali umowy ubezpieczenia, opłacając składki często kosztem znacznych wyrzeczeń.

Próbowano wypracować rozwiązania systemowe umożliwiające urealnienie świadczeń. Skutkiem tych działań jest waloryzacja zastosowana przez zakład ubezpieczeń, która nie jest jednak w wielu przypadkach w pełni satysfakcjonująca.

Waloryzację świadczeń pieniężnych dopuszcza art. 3581 § 3 Kodeksu cywilnego oraz podjęta na jego podstawie uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10.04.1992r. (sygn. akt III CZP 126/91). Wspomniany wyżej przepis Kodeksu cywilnego stanowi, iż w razie istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza po powstaniu zobowiązania, sąd może - po rozważeniu interesów stron, zgodnie z zasadami współżycia społecznego, zmienić wysokość lub sposób spełnienia świadczenia pieniężnego, chociażby były ustalone w orzeczeniu lub w umowie. Przesłankami decydującymi o słuszności i zakresie sądowej waloryzacji świadczenia są:

- istotna zmiana siły nabywczej pieniądza po powstaniu zobowiązania,
- interesy obu stron (zarówno interes Uposażonego, jak i zakładu ubezpieczeń),
- zasady współżycia społecznego,
- oraz żądanie strony stosunku prawnego skierowane do sądu.

W praktyce oznacza to, że waloryzacja nie polega bezpośredniemu przeliczeniu wartości kwot sumy ubezpieczenia z dnia zawierania umowy i z dnia wypłaty świadczenia. Powyższe regulacje prawne nie wyznaczają matematycznego sposobu przeliczania tych świadczeń i waloryzacja poszczególnych świadczeń powinna być dokonywana indywidualnie, wraz z każdorazowym badaniem aktualnej sytuacji życiowej osoby Uposażonej oraz możliwości finansowych zakładu ubezpieczeń. Często wystąpienia do sądu w sprawie waloryzacji świadczenia są uzasadnione przeliczeniem wpłaconych składek ubezpieczeniowych na porównywalne wskaźniki ogłaszane przez Główny Urząd Statystyczny - GUS (np. przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej, najniższa emerytura, renta, wkłady mieszkaniowe).

Chcemy zwrócić uwagę, że zakład ubezpieczeń może zaproponować podwyższenie świadczenia przy jednoczesnym zawarciu ugody. Ugoda stanowi rodzaj umowy, której treścią są ustępstwa stron w zakresie istniejącej między nimi umowy ubezpieczenia w celu uniknięcia niepewności co do wysokości dalszych roszczeń związanych z waloryzacją świadczenia. Podpisanie ugody między stronami ma przede wszystkim na celu zakończenie danej sprawy i wyłączenie możliwości zmiany wysokości świadczenia. Poprzez podpisanie ugody Uposażony przyjmuje warunki w niej przewidziane. Jeżeli proponowane przez zakład ubezpieczeń świadczenie nie jest dla Uposażonego satysfakcjonujące, należy zaniechać podpisania ugody. Jeżeli proponowane przez zakład ubezpieczeń świadczenie nie jest dla Uposażonego satysfakcjonujące, dalsza waloryzacja ww. świadczenia możliwa jest w drodze postępowania sądowego.

Podkreślenia wymaga fakt, że sąd rozpatrując przedmiotową sprawę będzie brał pod uwagę nie tylko interes Uposażonego, ale także interes zakładu ubezpieczeń. Trudno więc jednoznacznie stwierdzić, czy w przedmiotowej sprawie sąd przyznałby wyższą kwotę świadczenia od tej proponowanej przez zakład ubezpieczeń. Ryzyko podjęcia postępowania sądowego leży po stronie uposażonego, którego w przypadku przegranej obciążają koszty postępowania sądowego